

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Вінницький національний медичний університет
ім. М.І.Пирогова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри фтизіатрії з курсом
клінічної імунології та алергології

доц. ЗВО Людмила Кулик

“ 29 ” 08 2025 року

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

<i>Навчальна дисципліна</i>	Фтизіатрія
<i>Модуль №3</i>	Фтизіатрія
<i>Тема заняття</i>	Диференційна діагностика легеневих дисемінацій, інфільтративних змін, вогнищевих та округлих тіней, порожнинних утворень в легенях
<i>Курс</i>	4-й
<i>Факультет</i>	Медичний №2
<i>Спеціальність</i>	Педіатрія

1. Актуальність теми:

У світі існує досить численна група патологічних процесів, які рентгенологічно проявляються легeneвими дисемінаціями, порожнинними утвореннями, інфільтративними змінами, вогнищевими враженнями та округлими затемненнями в легенях. Всі ці утворення в легенях можуть виникати при різних клінічних формах туберкульозу органів дихання. Як правило, необхідність у проведенні диференційної діагностики туберкульозу виникає тоді, коли:

1. МБТ не знайдені ні одним із лабораторних методів дослідження, і при цьому відсутні дані гістологічного підтвердження туберкульозу;
2. має місце атиповий перебіг туберкульозу;
3. відсутня адекватна відповідь на проведення протитуберкульозної терапії.

Вогнищевий туберкульоз легень – мала форма туберкульозу, що характеризується наявністю вогнища (специфічне ураження до 1 см в діаметрі) або групи вогнищ в межах не більше двох сегментів однієї чи обох легень.

Інфільтративний туберкульоз легень – специфічний ексудативно-пневмонічний процес, розміром понад 1 см, зі схильністю до швидкого прогресування і розпаду

Дисемінований туберкульоз легень характеризується появою множинних, зазвичай в обох легенях, вогнищ дисемінації гематогенного, лімфогенного або змішаного генезу різної давнини; з різноманітним співвідношенням ексудативного і продуктивного запалення, гострим, підгострим чи хронічним клінічним перебігом.

Фіброзно-кавернозний туберкульоз легень характеризується наявністю фіброзної каверни, розвитком фіброзних змін у легеневій тканині, що оточує каверну, вогнищ бронхогенного відсіву різної давнини як навкруги каверни, так і в протилежній легені, постійним або періодичним виділенням збудника, хронічним, хвилеподібним, як правило, прогресуючим перебігом.

2. Навчальні цілі:

Патологічні зміни можуть відноситися як до паренхіматозних легеневих захворювань, так і до міжчасткових; до запальних захворювань специфічного, так і неспецифічного генезу; до новоутворень доброякісного характеру і злоякісних захворювань. Тому основним завданням викладача є

навчити майбутнього лікаря розмежовувати патологічні процеси в легенях, лікування яких потребує різного тактичного підходу.

Студенти повинні знати:

1. З'ясувати особливості клінічного перебігу вогнищевого, інфільтративного, дисемінованого, фіброзно-кавернозного туберкульозу в сучасних умовах епідемії захворювання.
2. Ознайомитися та засвоїти клінічні, лабораторні та інструментальні методи обстеження хворих на вогнищевий, інфільтративний, дисемінований та фіброзно-кавернозний туберкульоз.
3. Засвоїти алгоритм діагностичного процесу при різноманітних патологічних враженнях легень.
4. Ознайомитися та вивчити рентгенологічні синдроми: вогнищевий, інфільтративний, дисемінації, округлої тіні, порожнинного утворення.
5. Вивчити рентгенологічні прояви різних варіантів клінічного перебігу вогнищевого, інфільтративного та дисемінованого туберкульозу легень за допомогою рентгенологічних методів.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
1. Анатомія людини	Загальний план будови легень. Будова оболонок стінки повітроносних шляхів.
2. Нормальна фізіологія	Значення дихання для організму. Вентиляція легень і альвеол, її нерівномірність в різних відділах легень.
3. Патологічна фізіологія	Загальна патологія, патологія зовнішнього дихання. Шляхи проникнення і поширення мікобактерій в організмі людини.
4. Мікробіологія, вірусологія та імунологія	Вчення про інфекційний процес. Мікобактерії (збудник туберкульозу), його будова, властивості, резистентність. Види МБТ і їх епідеміологічне значення.
5. Фармакологія	Фармакокінетика лікарських засобів. Протитуберкульозні антибіотики та хіміопрепарати, класифікація, дози, методи введення.

6. Загальна гігієна	Поняття про професійні шкідливості та професійні захворювання. Зростання захворюваності на туберкульоз серед медичних працівників. Основи раціонального харчування, фізичного виховання і загартовування в профілактиці туберкульозу.
7. Патологічна анатомія	Туберкульоз. Етіологія, патогенез. Продуктивне гранульоматозне запалення. Будова специфічної гранульоми при туберкульозі.

4. Теоретичні питання до заняття:

1. Назвіть клініко-рентгенологічні різновидності вогнищевого туберкульозу.
2. З якими захворюваннями слід провести диференційну діагностику вогнищевого туберкульозу?
3. Дайте визначення інфільтративного туберкульозу легень.
4. Назвіть клініко-рентгенологічні різновидності інфільтратів.
5. Проведіть диференційну діагностику інфільтративного туберкульозу та бронхопневмонії
6. Вкажіть відмінності між інфільтративним туберкульозом та еозинофільним інфільтратом легені.
7. Що таке дисемінований туберкульоз легень, клінічні варіанти його перебігу.
8. Під маскою яких захворювань може починатися гострий гематогенно-дисемінований туберкульоз легень?
9. З якими захворюваннями необхідно проводити диференційну діагностику міліарного туберкульозу?
10. Назвіть основні захворювання, при яких може спостерігатися синдром дисемінації на рентгенограмі органів дихання.
11. Що таке фіброзно-кавернозний туберкульоз?
12. Які ознаки туберкульозної каверни?
13. Проведіть диференційну діагностику фіброзно-кавернозного туберкульозу з повітряною кістою легень, хронічним абсцесом та бульозною емфіземою.

0. Література:

Основна:

1. Фтизіатрія : підручник / В. І. Петренко, Л. Д. Тодоріко, Л. А. Гришук та ін.; за ред. В. І. Петренка. – Київ : Медицина, 2015. – 471 с.
2. Phthisiology: textbook (III—IV a. l.) / V.I. Petrenko, O.K. Asmolov, M.G. Boyko et al.; edited by V.I. Petrenko. — 2nd edition. — Kiev, 2018. — 416 p.

Допоміжна:

1. [Наказ МОЗ України від 25.02.2020 № 530 «Про затвердження стандартів охорони здоров'я при туберкульозі».](#)
0. [Операційне керівництво ВООЗ щодо туберкульозу. Модуль 3: Встановлення діагнозу — швидка діагностика для виявлення туберкульозу \(2020\)/EN](#)
0. Позалегеновий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію ТБ ВІЛ/ В.І. Петренко, М.Г. Долинська, О.М.Разнатовська — К.: ДКС Центр, 2015.— 112 с. — режим доступу http://tb.ucdc.gov.ua/uploads/files/usaaid_170x240_fp_new.pdf
0. Основні синдроми й методи обстеження в пульмонології: навчальний посібник / В.І. Кривенко, І.В. Непрядкіна, О.П. Федорова, С.П. Пахомова, М.Ю. Колесник, І.С. Качан, Т.Ю. Радомська. – Запоріжжя, 2018. – 132 с. - режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/8301/1/Синдроми%20в%20пульмонології.pdf>
0. Фтизіатрія у схемах, таблицях та рисунках : навч.-метод. посібник / О. С. Шевченко, О. І. Чопорова, С. Л. Матвєєва та ін. – Харків : ХНМУ, 2016. – 176 с. - режим доступу: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/13331/1/Шевченко%20Пособие%20укр%20А4.pdf>
0. Актуальні питання фтизіатрії. – Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2014, – 155 с. - режим доступу: <https://repo.dma.dp.ua/фтизіатрія.pdf>
0. Лабораторна діагностика туберкульозної інфекції: навчальний посібник / Ю.І. Фещенко, О.А. Журило, А.І. Барбова. - Київ: Медицина, 2019. – 304 с.
0. Стратегічні напрями розвитку лабораторної діагностики туберкульозу в Україні : методичний посібник / Ю.І. Фещенко [та ін.] ; Нац. ін-т фтизіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського НАМН України. - Київ : Медицина, 2017. - 118 с. : табл., іл. - Бібліогр.: с. 93-95.

Методичні рекомендації переглянуті та затверджені на засіданні кафедри «29»08.2025 р. Протокол №1.

Методичні рекомендації підготувала
Доцент ЗВО к.мед.н.

Пликанчук О.В.